Vindmøller i Hvide Sande.
Foto: Nicole Weiser/Pexels

Grøn energi på danske løn- og arbejdsvilkår

Råd og vejledning til bygherrer om ordentlige vilkår i vedvarende energiprojekter.

DANSK EL-FORBUND

ENERGIFÆLLESSKABER DANMARK

VedvarendeEnergi

novo nordisk foundation

Vindmøller ved Middelgrunden.
Foto: imegean/iStock

Hvis Danmark skal lykkes med den grønne omstilling, skal det ske på ordentlige vilkår for både lokalsamfund og arbejdstagere.

En ny bølge af vedvarende energiprojekter bygger på lokalt medejerskab, hvor borgere, foreninger og virksomheder går sammen om at etablere energifællesskaber og vindmøllelaug.

Det giver en unik mulighed for at bevare værdiskabelsen lokalt og samtidig skabe gode lokale jobs inden for håndværkerfagene.

Skal missionen lykkes, kræver det, at man som bestyrelse i et lokalt forankret vedvarende energiprojekt tager rollen som ansvarlig bygherre alvorligt og vælger entreprenører, der arbejder på danske løn- og arbejdsvilkår. Det betyder konkret, at entreprenøren skal være dækket af en overenskomst og efterleve dansk lovgivning – herunder krav til sikkerhed og arbejdsmiljø.

Denne pjece er en vejledning til, hvordan projektbestyrelser i vedvarende energiprojekter kan sikre ordentlige vilkår, når der vælges entreprenører til at udføre opgaver som at opsætte anlæg, drifte og servicere solceller, vindmøller, varmepumper og andre teknologier.

Formålet er at sikre en hurtig og effektiv proces, hvor der ikke opstår uforudsete problemer med uorganiseret eller ukvalificeret arbejdskraft, der kan føre til forsinkelser eller ekstra uforudsete omkostninger.

Som bygherre er det nemlig en klar fordel at have styr på vilkårene fra starten.

Det kan koste dyrt, når der ikke er styr på arbejdsforhold

Som bygherre kan det være fristende at vælge det billigste tilbud på en opgave. Men det kan blive en dyr fornøjelse, hvis entreprenøren ikke lever op til danske løn- og arbejdsvilkår.

Et udenlandsk tilbud, der ser billigt ud på papiret, tager ofte ikke højde for danske lønninger og sikkerhedsstandarder.

Det kan føre til ulovlige forhold, der skaber forsinkelser, og ofte vil det være bygherren selv, der ender med at stå tilbage med en ærgerlig ekstraregning.

I værste fald risikerer man at tabe opbakning og tillid fra lokalsamfundet, hvis der anvendes billig udenlandsk arbejdskraft under dårlige forhold.

Installation af solceller.
Foto: surachetkhamsuk/iStock

Dårlige arbejdsforhold i solcellepark i Vildbjerg skabte lokal modstand

Solcelleparken i Vildbjerg lidt uden for Herning blev opført af et tyrkisk firma med tyrkiske ansatte, der benyttede et polsk selskab til at udnytte EU-regler.

Her arbejdede de ansatte uden overenskomst til omkring 50 kr. i timen under usle boligforhold og med brud på sikkerhedskrav, selvom den danske bygherre troede, at alt foregik lovligt. De dårlige arbejdsforhold skabte usikkerhed og modstand i lokalsamfundet overfor solcelleparken.

I 2023 indgik det tyrkiske firma et forlig med 3F med et tilbagebetalingskrav på 14 mio. kr. til de ansatte for underbetaling. Sidenhen gik firmaet konkurs, og halvdelen af beløbet er stadig ikke betalt.

Sådan griber man det an som bygherre i VE-projekter

Tre trin til at sikre ordentlige arbejdsvilkår

1. Kontakt det relevante fagforbund tidligt

Kontakt den lokale afdeling af det relevante fagforbund, så snart opgavens omfang og indhold er klarlagt. Fagforbundet kan:

- Give overblik over udbuddet af entreprenører, der efterlever danske løn- og arbejdsvilkår.
- Vejlede om krav, du som bygherre kan stille.
- Tilbyde gratis sparring om lovgivning og kontrakter.

Jo tidligere kontakten til fagforbundet sker, desto lettere undgår man problemer senere.

2. Vælg en ansvarlig entreprenør og tænk lokalt

Vælg en entreprenør, der benytter danske løn- og arbejdsvilkår og som har tegnet overenskomst.

Overvej samtidig, hvordan lokal arbejdskraft kan inddrages i videst muligt omfang – f.eks ved service, drift eller mindre anlægsopgaver.

Det styrker både lokal opbakning og lokal beskæftigelse.

Man kan eksempelvis tage kontakt til den lokale elektriker og forhøre sig, om de har kapaciteten til at indgå en løbende service-aftale i en solcellepark.

Hvis det er nødvendigt at bruge udenlandsk arbejdskraft, så sørg for, at entreprenøren er medlem af en dansk arbejdsgiverforening og omfattet af en overenskomst. Den nemmeste måde er ved at forhøre sig hos det lokale fagforbund eller kontakte den relevante arbejdsgiverorganisation.

3. Brug sociale klausuler

Sociale klausuler er vilkår, som bygherren kan indsætte i kontrakten for at sikre ordentlige arbejdsforhold.

En social klausul kan se ud på mange måder, men bør som minimum tage højde for:

- Krav til entreprenører og underleverandører om at overholde danske løn- og arbejdsvilkår.
- Dokumentation for overholdelse af forpligtelser.
- Sanktioner for manglende overholdelse.
- Kontrol af overholdelse af forpligtelser (kan udføres af fagforbundet).

Det lokale fagforbund kan vejlede i den konkrete udformning af de sociale klausuler i kontrakten.

Find og kontakt din lokale afdeling af Dansk El-forbund

Dansk El-Forbund har 11 lokalafdelinger, som man kan finde yderligere oplysninger om via *www.def.dk/kontakt-os* eller se listen til højre.

Omhandler din opgave ikke en el-teknisk løsning, kan du finde en oversigt over andre fagforeninger på *www.fho.dk/om-fagbevaegelsens-hovedorganisation/hvad-er-fh/hvem-er-fhs-medlemmer/*

Dansk El-Forbunds 11 lokalafdelinger

- Bornholm: 56 95 70 82
  bornholm@def.dk.
- Fyn: 66 12 52 05
  fyn@def.dk.
- København: 35 86 50 00
  kbh@def.dk.
- Lillebælt: 76 42 43 50
  lillebelt@def.dk.
- Nordjylland: 96 31 86 00
  nordjylland@def.dk.
- Nordsjælland: 48 22 01 60
  nordsj@def.dk.
- Midtjylland:
  97 41 33 55 (Holstebro)
  86 43 82 46 · (Randers)
  midtjylland@def.dk.
- Storstrøm: 55 37 42 18
  storstrom@def.dk.
- Sydjylland: 75 13 39 66
  sydjylland@def.dk.
- Vestsjælland: 46 30 42 50
  vestsj@def.dk.
- Østjylland: 86 75 25 00
  ostjylland@def.dk.

Solceller og får i Nordjylland
Foto: Espen Beck/iStock

Sådan valgte vi entreprenør:

Skårups Bæredygtige Energifællesskab

I Skårup på Sydfyn er borgere, virksomheder og kommunen gået sammen om at gøre hele landsbyens ca. 2500 indbyggere selvforsynende med lokalt produceret vedvarende energi fra solceller og vindmøller. Forperson for bestyrelsen, Stine Skøtt Thomsen, fortæller her om, hvilke overvejelser de gjorde, da de skulle vælge entreprenør til opsætning af solceller, ladestandere og elinstallationer:

Foto: Marie Bebie

Hvad lagde I som bestyrelse vægt på, da I skulle vælge entreprenør?

»Først indhentede vi tilbud fra en række forskellige el-installatører fra lokalområdet. Som lokalt ejet energifællesskab med erklæret mål om at skabe grøn, lokal udvikling, er det helt naturligt for os at bruge lokal arbejdskraft, hvor det er muligt. Derefter vurderede vi pris, kvalitet og relevante ESG-parametre. Men vi spurgte ikke direkte ind til, om installatøren arbejdede efter danske løn- og arbejdsvilkår.«

Vidste I, at I kunne kontakte Dansk El Forbunds fynske afdeling for at få hjælp og sparring?

»Nej, det gjorde vi ikke, for vi var ikke klar over, at det var en mulighed. Men det ville have været en oplagt måde at få et hurtigt overblik over lokale el-installatører, der arbejder på danske løn- og arbejdsvilkår – og få hjælp til at formulere kravene i kontrakten.«

Vidste du...

- At lokalt ejede vindmøller skaber 8 gange så stor økonomisk værdi i lokalområdet, bl.a. gennem brug af lokal arbejdskraft?[1]
- At demokratisk ejede virksomheder har højere overenskomstdækning (92 %) end øvrige virksomheder (74 %)?[2]
- At medarbejdere i demokratiske virksomheder generelt er mere tilfredse med deres arbejdsliv end medarbejdere i andre virksomheder?[3]

1 Thy Mors Energis VE Outlook (2019) baseret på udregninger af Sperling K. og Mathiesen BV (2015). Landvindmøllernes lokale økonomiske effekter i Billund Kommune. Aalborg Universitet

2 Tænketanken Demokratisk Erhverv og AE-rådet (2024). Demokratiske virksomheder har højere overenskomstdækning end andre virksomheder

3 Tænketanken Demokratisk Erhverv (2023). Arbejdsmiljø og trivsel i demokratiske virksomheder

DANSK EL-FORBUND

ENERGIFÆLLESSKABER DANMARK

VedvarendeEnergi

novo nordisk foundation